

Kitabu cha Danieli - Mia Moja Sitini na Tisa

Kupambanua Nyuzi za Kinabii: Kuielewa Ishara ya “Ngome” katika Danieli

Jeff Pippenger

2024-03-31

Danyeli, sura ya kumi na moja, mstari wa kumi, unaunganisha pamoja ujumbe wa ndani na wa nje kwa neno “ngome.” Uhusiano unaoufanya na unabii wa Isaya wa miaka sitini na mitano, unatambulisha “ngome” ya unabii wa nje kuwa ni Urusi, na “ngome” ya ndani ya hekalu ambalo Kristo hulisimamisha katika historia iyo hiyo. Ngome ya nje, iliyo katika mstari wa thelathini na moja na inayotambuliwa kuwa “patakatifu pa nguvu,” inawakilisha mfalme wa duniani au ufalme wa duniani. Ngome ya ndani, au patakatifu pa nguvu la ndani, ni hekalu ambalo Mjumbe wa Agano hulisimamisha katika miaka arobaini na sita.

Enka'nga Eteleşan E Nginyei nena hekalu (engarriata), Ngai aing'uaa te sipata e keper.

Mu gitabo ca Daniyeli, hari amajambo abiri y'Igiheburayo yose ahindurwa ngo “aheranda.” Rimwe ni “miqdash,” irindi na ryo ni “qodesh.” “Miqdash” ishobora kwerekana eheranda h'abapagani, canke eheranda h'Imana, canke mbere igihome. “Qodesh” ikoreshwa gusa mu kwerekana eheranda h'Imana muri Bibiliya. “Aheranda” (miqdash) h'inkomezi (igihome), mu murongo wa mirongo itatu n'umwe wo mu gice ca cumi na kimwe ca Daniyeli, hahindurwa ngo “aheranda h'inkomezi”; kandi ijambo ry'Igiheburayo ryahinduwendwemwo eheranda aho ni “miqdash,” ryerekana Umujyi wa Roma, ari wo kimenyetso c'inkomezi z'Abaroma mu mateka ya Roma y'abapagani no ya Roma y'ubupapa. Daniyeli yakoresheje ayo majambo abiri y'Igiheburayo mu buryo bwitondewe cane. Mu mirongo ari yo nkingi nyamukuru y'Ubwadiventisti, dusangamwo ijambo “aheranda.”

Basi na nikasikia mtakatifu mmoja akisema, na mtakatifu mwingine akamwambia yule mtakatifu fulani aliyesema, Hata lini itakuwa njozi hii kuhusu dhabihu ya daima, na uasi unaosababisha ukiwa, hata patakatifu pamoja na jeshi kutiwa chini ya miguu? Naye akaniambia, Hata siku elfu mbili na mia tatu; ndipo patakatifu patakapotakaswa. Danieli 8:13, 14.

Amagama y'Igiheburayo yahinduwendwemwo ngo “Ahera,” muri ayo magambo yombi, ni “qodesh,” kandi akoreshwa gusa kwerekana Ahera h'Imana. Mu murongo wa cumi n'umwe, herekana Roma ya gipagani, by'umwihariko urusengero rwa Pantheon mu Murwa wa Roma, dusangamo ijambo “ahera,” ariko muri uwo murongo ni ijambo ry'Igiheburayo “miqdash.”

Ee, ayekulisa ubwakhe kwaze kwaba kuMlawuli webutho; njalo umhlatshelo wansuku zonke wasuswa ngaye, lendawo yendawo yakhe engcwele yadilizwa. Danyeli 8:11.

Danyeri ikumi na moja, mstari wa thelathini na moja, “patakatifu pa nguvu” ni neno la Kiebrania “miqdash,” nalo linatokea kwa uhusiano na neno la Kiebrania linalotafsiriwa kuwa “ngome” katika mistari ya saba na ya kumi ya sura ya kumi na moja. Katika mstari wa saba mfalme wa kusini aliingia moja kwa moja katika mji wa Rumi na kumchukua mfalme wa kaskazini mateka, kwa

maana aliingia ndani ya ngome yake; lakini katika mstari wa kumi, mfalme wa kaskazini hupanda tu “hadi” kwenye “ngome,” kwa kuwa alisimama kwenye mpaka wa ufalme wake na Misri. Ni kwenye mpaka wa Rafia ndipo mstari unaofuata ulipaswa kulieleza. “Patakatifu pa nguvu” katika mstari wa thelathini na moja ni “miqdash” ya “ngome.”

Kurwa kwa mpakani huko Raphia ni kielelezo cha kurwa kwa mpakani huko Ukraine. Historia hiyo ya kinabii hutambuliwa kwa kufahamu ya kuwa “kichwa” ni ufalme au mfalme; ndicho ngome ya nguvu zake, lakini unabii huo unahusu kweli ya ndani na ya nje. “Patakatifu pa nguvu” kwa mstari wa nje huwakilishwa na patakatifu la “miqdash,” na patakatifu pa nguvu kwa mstari wa ndani huwakilishwa na patakatifu la “qodesh.”

1844 rudi 1863 rwimirira umurongo w’amateka y’ubuhanuzi ugaragaza ishyirwaho ikimenyetso ry’abihumbi ijana na mirongo ine na bane. Imyaka ibihumbi bibiri na magana atanu na makumyabiri yo gutatanywa kwahagurukiye ubwami bw’amajyaruguru yarangiye mu 1798, kandi uwo murongo nyine w’imyaka ibihumbi bibiri na magana atanu na makumyabiri wahagurukiye ubwami bw’amajyepfo warangiye mu 1844. Iyo mirongo yombi igereranya kamere yo hasi y’umuntu na kamere yo hejuru y’umuntu. Kamere yo hasi, igereranwa n’ubwami bw’amajyaruguru, ni umubiri, naho kamere yo hejuru ni umutwe. Umutwe ni wo murwa mukuru w’ubwami, kandi ni wo mwami. Kuri icyo kigereranyo Kristo yahisemo Yuda, ubwami bw’amajyepfo, kugira ngo ahashyire izina Rye, kandi umurwa mukuru ni Yerusalemu. Yerusalemu ni ho ahera nyakuri h’imbaraga haherereye, kandi muri urwo rusengero harimo icyumba cy’intebe y’ubwami cy’umwami, ari we mutwe.

Lawi Ngamî kîa 26 “mahinda mûgwanja” nîwe maûndû ma kûhingwo mûhianano marîa maumîrîrio mûaka wa 1856, marîa magenderetwo kûhe hinya mûriango wa bendera akûhõthia wîra. Kuuma 1844 nginya 1863, Kristû nîagenderetie gûtang’ania Uû-Ngai wake na andû nginya tene na tene, no andû magacemerera.

Ategerezebwo guhindura kamere yo hasi y’umuntu muri icyo gihe, kuko ibyo bibaho mu kuza kwe kwa kabiri. Icyo gihe azahindura kamere yo hejuru y’umuntu ayihindure ishusho ye, ahuza umutwe w’abantu n’Umutwe w’Ubumana. Umutwe wari umurwa mukuru w’ubwami. Umutwe wari umwami, kandi ubwo Kristo asohozza ihinduka ryo guhuza Ubumana n’ubumuntu, ahuza umutwe w’ubumuntu n’uw’Ubumana aherereye mu buturo bwera i Yerusalemu, ahera cyane, aho Kristo yicaye hamwe na Se.

Ku ye akwasa, nza mupe kye kikala na mwene pa kitanda kyami kya bwami, nge namwine pe naakwasa, ne nshikala pamo ne Tata wami pa kitanda kyandi kya bwami. Udi ne matwi, omfwe ibyo Mupashi abwira amakanisa. Kusokolola 3:21, 22.

Kristo asubiza ko abo (ba Laodikea), abanesha nge ngushu nga Yena anesha (kandi babe ba Filadelfiya), bakutelelwa hamwe na Yena, ahantu ho mw’ijuru.

Akyatreze muri Kristo, ubwo yamuzuraga mu bapfuye, kandi akamwicarisha iburyo bwe mu ijuru, ... kandi natwe yaraduzuranye, atwicazanya na we mu ijuru muri Kristo Yesu. Abefeso 1:20, 2:6.

Na mu lumbu ya makumi ibale na minei ya ngonda ya ntete, ntangu muvwânda pene-pene ya nzadi ya nene, yina kele Hidekele; bongo natombolaka meso ma mono, natala, mpe tala, muntu mosi ya lwatá lino; luketo lwandi lwalembamaka na wolo ya mbote ya Ufaz. Nzutu andi vandaka bonso berile; kizizi kiandi bonso monikinu ya nsemo ya nzasi; meso mandi bonso minda ya tiya; maboko na makulu mandi bonso kisengo ya motane ya kupetama; mpe ndinga

ya masono mandi bonso ndinga ya ebele ya bantu. Mpe mono Daniele kaka yina monaka kimono yina; sambu bantu yina vandaka ti mono bamonaka ve kimono yina. Kansi kunikuka ya nene kubwilaka bo, mpidina bakimaka sambu na kubumbama. Daniele 10:4–7.

Mu kitabu kya Daniyeli, esuula ey’omusanvu, oluvannyuma lwa Daniyeli okulaba okwolesebwa okw’ensolo ez’amayinja, Gabulyeri n’ajja okunnyonnyola okwolesebwa okwo.

Ene Daniel, esiriti yange yahungabanaga omunda y’omubiri gwange, kandi okwolesibwa kw’omutwe gwange kwanteganyaga. Nanyikirira hali omu ahari abo abaali bemereire haihi, kandi namubuuza amazima g’ebintu ebi byona. Kityo yambwira, kandi yandeetera kumanya okuhindura kw’ebintu ebyo. Daniel 7:15, 16.

Di Daniela, kapitulu 8, manima ti Daniel a nakakit iti sirmata maipapan kadagiti animal ti santuario, immay ni Gabriel tapno ilawlawagna dayta sirmata.

Na ikawa, mimi, naam, mimi Danieli, nilipoiona ile njozi na kutafuta maana yake, tazama, akasimama mbele yangu mmoja aliyekuwa na mfano wa mtu. Nami nikasikia sauti ya mtu katikati ya kingo za Ulai, iliyoliita na kusema, Gabrieli, mfanye mtu huyu kuifahamu hiyo njozi. Danieli 8:15, 16.

Mu Daniel chiputulu cha tanu na fumbili, panyuma pakuba Daniele amwene bwinshi bwa mivule ya myaka ya kuambulwa kuli Yeremia ne ya kusonwa mu mikanda ya Mose nga i mbili—ekilapo ne cisa ca Lesa—Gabrieli aishile mukulondolola ukumwenwa.

Na motango nazalaki nanu koloba, mpe kobondela, mpe kondima lisumu na ngai mpe lisumu ya bato na ngai Yisraele, mpe kolakisa libondeli na ngai liboso ya Yehova Nzambe na ngai mpo na ngomba mosantu ya Nzambe na ngai; ee, wana nazalaki nanu koloba na libondeli, moto wana Gabriele, oyo namonaki na emonaneli na ebandeli, wana azalaki koya na mbangu monene na kopumbwa, asimbaki ngai pene na ntango ya likabo ya mpokwa. Mpe ayebisaki ngai, mpe asololaki na ngai, mpe alobaki ete: O Daniele, sikawa nabimi mpo na kopesa yo mayele mpe bososoli. Daniele 9:20–22.

Aniha, paké bitò si tatlú a saksi, amin a naggapu iti libru ni Daniel, idi kunana ni Gabriel kenni Daniel iti kapitulo a sangapulo, a dimteng isuna tapno ipaawatna kenni Daniel no ania ti mapasamak kadagiti tattao ti Dios kadagiti maudi nga aldaw, ni Gabriel ket ipalawagna ti babai a “marah,” ti pannakapaay a sirmata a nakita ni Daniel ken a ti sabali a bunggoy ket nagtalaw manipud iti dayta.

Henu eno nâ, o ku nâ hîau chaîha hîhâi nâ bo hî, khâbâi nupaikî ngâi nâbo nangmâk laireikhramda karigumba thoklagadabano; maramdi, mityeng adu hairiba numit kayâ amagi phangbada lei. Daniel 10:14.

Umuboni Daniyeli yari yarabonye, kandi watumye habaho itandukanywa hagati y’abizera, wari umuboni wo kuboneka kwa Kristo, umuboni w’imyaka ibihumbi bibiri na magana atatu; nyamara wari imvugo y’ubugore y’uwo muboni. Gusobanukirwa n’umuboni wo kuboneka gutunguranye kwa Kristo nk’Intumwa y’Isezerano ni ko kwahinduye Daniyeli (n’abagereranywa na Daniyeli) ngo bahinduke ishusho ya Kristo. Ibyo “bizabaho ku bwoko bw’Imana mu minsi y’imperuka”

bigaragazwa n'amateka y'Abamileri kuva mu 1840 kugeza mu 1844, kandi nanone n'Abamileri kuva mu 1844 kugeza mu 1863. icyiciro kimwe gihunga uwo muboni mu bugome bwo kwigomeka, naho ikindi cyiciro gikurikira Kristo kubwo kwizera kikamwinjirana Ahera Cyane, kugira ngo bicaranwe na We mu ijuru.

Naye Gabriel alipoifasiri njozi ile ambamo watu wa Mungu wa siku za mwisho wanabadilishwa kuwa katika mfano wa Kristo, aliweka wazi historia ya nje ya ulimwengu. Njozi ya Danieli ya Kristo ilifasiriwa na Gabriel kuwa historia ya nje ya wakati wa kutiwa muhuri wa wale mia moja arobaini na nne elfu. Historia ya Septemba 11, 2001, katika tafsiri ya Gabriel, ifikiwapo, historia inayosisitizwa kuwa inatangulia sheria ya Jumapili ya mstari wa kumi na sita, hutambuliwa tu kwa ufunguo wa ufahamu unaowakilishwa kama "ngome" katika mstari wa kumi. Tarehe 11 Septemba, 2001, athari ya kila njozi ilianza kufunuliwa kama magurudumu ndani ya magurudumu.

Kai te kupu a te Ariki i puta mai ki ahau, i mea mai, E tama a te tangata, he aha tena whakatauki e mau na i a koutou i te whenua o Ihairaira, e ki ana, Kua whakaroaina nga ra, a kua kore noa iho nga kite katoa? Na reira mea atu ki a ratou, Ko te kupu tenei a te Ariki, a Ihowa; Ka whakamutua e ahau tenei whakatauki, a e kore e whakamahia ano e ratou hei whakatauki i roto i a Ihairaira; engari mea atu ki a ratou, Kua tata nga ra, me te tutukitanga o nga kite katoa. No te mea e kore ake he kite horihori, he matakite whakapati ranei i roto i te whare o Ihairaira. Ko ahau hoki a Ihowa: ka korero ahau, a ko te kupu e korerotia e ahau ka oti; e kore ano e whakaroaina: no te mea i o koutou ra, e te whare whakakeke, ka korerotia e ahau te kupu, a ka whakatutukitia e ahau, e ai ta te Ariki, ta Ihowa. Na ka puta mai ano te kupu a Ihowa ki ahau, ka mea mai, E tama a te tangata, nana, e mea ana ratou o te whare o Ihairaira, Ko te kite e kitea nei e ia, mo nga ra maha kei te haere mai, a e poropiti ana ia mo nga wa i tawhiti atu. Na reira mea atu ki a ratou, Ko te kupu tenei a te Ariki, a Ihowa; E kore tetahi o aku kupu e whakaroaina a muri ake nei, engari ko te kupu kua korerotia e ahau ka oti, e ai ta te Ariki, ta Ihowa. Ezekiel 12:21-28.

Mu butu butu bwa mapayi yā buprofeti ādi azunguluka munda mwa makwabo mapayi a buprofeti mu dyōdi ditanta, kùdi dipayi dimwe didi dipetulwila bână ba buprofeti ba matuku a ndeke ne, ku diyi dibumbwila, ne dipayi adi n'diô didi ne ku dimanyina kwabo kwa cyendëlèlè nekùsàmbakajwe. Mulongo pa mulongo, dipayi adi ne dîngă diikâle padi emu dimonèkà dyakàmonà Danyeleye dyakamushintulula ku cimfwànyì cya Kilisto, bwalu n'diô dimonèkà didi dimanyisha cìdi cikumbana bantu ba Nzambi mu matuku a ndeke.

“Omukama andaze bulungi nga ekifaananyi ky'ensolo kirikukorwa omugisha gw'okwegarukira gutakafunzire; ahakuba nikigenda kuba ekigezo kikuru ahabw'abantu ba Ruhanga, ekirikuhamya okucwa omugisha gwabo ogw'obutahwaho. Ekirooto kyawe nikiba ekirundo ky'obutahikirizana, omuke munonga ni bo bonka abaribihabirwa.

“Mubusakule 13 kigambo kino kibonéshebwa bulungi; [Mubusakule 13:11-17, kyahandiikibwe].”

“Lino oyeseo likumweneso lyo bantu ba Leza baswa kuba nalyo mbere lintu batilikwa ekimanyilo. Bonse abaishileesha ubwesu bwabo kuli Leza pa kusungila amafunde Yakwe, no kukana ukutambula isabata ya bufi, bakeminina panshi ya bendera ya Mfumu Leza Yehova,

kabili bakatambula ekimanyilo kya Leza wa mweo. Abo abaleka ukuli kwa ku mwulu no kutambula isabata ya pa Mulungu, bakatambula akamanyilo ka ciswango.” Manuscript Releases, volume 15, 15.

പശുവിന്റെ പരതിമയുടെ പരീക്ഷ എന്ന് തിരിച്ചറിയപ്പെടുന്ന പരീക്ഷ ഇരട്ടസ്വഭാവമുള്ളതാണ്. പരവചനത്തിന്റെ വിദ്യാർത്ഥി ഞായറാഴ്ചാനിയമത്തിനു മുൻപായി അമരേയകൻ ഐക്യനാടുകളിൽ സഭയും രാജ്യവും ചേർന്നുള്ള സംയോജനമായ പശുവിന്റെ പരതിമയുടെ വികാസം തിരിച്ചറിയണമെന്നാണ് ആവശ്യപ്പെടുന്നത്. അതുപോലെതന്നെ, ദാനിയേൽ മുഖാന്തരം പരതിനിധീകരിക്കപ്പെടുന്നവരിലോ ഓടിപ്പോയവരിലോ, പശുവിന്റെ പരതിമയെയോ ക്രിസ്തുവിന്റെ പരതിമയെയോ അവരുടെ ഉള്ളിൽ സൃഷ്ടിക്കുന്ന പരീക്ഷയും അതുതന്നെയാണ്. ആ വേദത്തിൽ, ആ കന്യകമാർ ദാനിയേൽ ചെൽത്തുപോലെ “ഈ മഹാദർശനം കാണുന്നവരോ,” അല്പലഭംഗി ആവർ ആ ദർശനത്തിൽനിന്ന് ഓടിപ്പോകുന്നവരോ എന്നതിനെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ളതാണ്. ഈ മഹാദർശനം കാണുന്നതിനുള്ള താക്കോൽ “കോട്” എന്ന വാക്ക് മുഖാന്തരം പരതിനിധീകരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

Tukwenda kurembeka n'oku kusoma mu kiwandiiko ekindi ekirikukira.

“Yule malaika mwenye nguvu aliyemwelekeza Yohana hakuwa mwingine ila Yesu Kristo. Kuweka mguu Wake wa kuume juu ya bahari, na wa kushoto juu ya nchi kavu, kunaonyesha sehemu anayoitekeleza katika matukio ya mwisho ya pambano kuu na Shetani. Msimamo huu unaashiria uwezo Wake mkuu na mamlaka Yake juu ya dunia yote. Pambano hilo limezidi kuwa kali na thabiti zaidi kutoka kizazi hadi kizazi, nalo litaendelea kuwa hivyo hata kufikia matukio ya mwisho, wakati utendaji wa ustadi wa mamlaka za giza utakapofikia kilele chake. Shetani, akiwa ameungana na watu waovu, ataupotosha ulimwengu wote na makanisa yale yasiyopokea upendo wa kweli. Lakini yule malaika mwenye nguvu anataka asikizwe. Analia kwa sauti kuu. Atawaonyesha nguvu na mamlaka ya sauti Yake wale waliojiunga na Shetani ili kuipinga kweli.”

“ဂဃုဟ်ကဓံတအ်သုသေင် သံခနစ်ပါးအံင် အရံင်သုဂုတ်ရဝေတ်တဓံမူပျီနဓက်၊ စာစဓာင်ငယ်န့ဉ်စပ်လျဉ်း၍ ဒံယလေထံသိုပဒေခဲသကဲ့သို ယဓာဟန်ထံသိုလည်း အမိန့်ပဒေတဓံမူသည်— ‘ဂဃုဟ်ကဓံ သံခနစ်ပါးက မိန့်ဆိုခဲသဓာအရာတိုကို တံဆိပ်ခတ်၍ထားလော့။’ ဤအရာတိုသည် အနာဂတ်အဖဉ်အပျက်များန့ဉ်ဆိုင်ပျီ၊ မိမိတို့၏အစဉ်အတိုင်း ဖဓ်ပုဒ်ရမည့်အရာများဖဉ်သည်။ ဒံယလေသည် နရေဂုဏ်များ၏အဆုံး၌ မိမိအမွဓဝေစေ၌ ရပ်တည်ရလိမ့်မည်။ ယဓာဟန်သည် တံဆိပ်မခတ်ဘဲဖဉ်ထားသဓာ စာစဓာင်ငယ်ကို မဉ်ရသည်။ ထိုအခါ ဒံယလေ၏ပရဓာဖက်ပုဒ်ချက်များသည် လဓာကသိုပဒေရမည့် ပထမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယ ကဓာင်းကင်တမန်သုံးပါး၏ သတင်းစကားများအတွင်း မိမိတို့န့ဉ်သဉ်လျဉ်းသဓာ နရောကို ရရှိကပြည်။ စာစဓာင်ငယ်ကို တံဆိပ်ဖဉ်ခဉ်းသည် အချိန်န့ဉ်စပ်လျဉ်းသဓာ သတင်းစကားဖဉ်သည်။”

Ebitabo bya Daniyeli n'Okubikkulirwa bimu. Ekyo kimu bwa nnabbi, ate ekirala kubikkulirwa; ekimu kitabo ekiteekeddwako akabonero, ate ekirala kitabo ekibikkuddwawo. Yokaana yawulira ebyama ebibwatuka bye byayogera, naye yalagirwa obutabuwandiika.

“Ulumuli lwihariye Yohani yaherewe, rwagaragajwe mu nkuba ndwi, rwari urushushanyo rw'ibyabaye byari kuzabaho muni y'ubutumwa bw'umumarayika wa mbere n'ubw'umumarayika wa kabiri.” The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 7, 971.